

Archeologienota Hooglede Bruggesteenweg 289

Programma van Maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

8-10-2020

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen te Gits Bruggesteeweg 289 (deelgemeente van Hooglede, provincie West-Vlaanderen), waarbij de totale oppervlakte van de betrokken percelen 3000m² of meer bedraagt en de geplande bodemingrepen een oppervlakte hebben van minstens 1000m², dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het plangebied, ca. 3581m² groot, heeft een onregelmatige vorm en is gelegen ten oosten van de Bruggesteeweg en ten zuidwesten van de Bollestraat. Op het terrein bevindt zich langs de westelijke zijde de woning Bruggesteeweg 289 met bijhorende loodsen, verharding aan straatzijde en achterliggende tuin, in de noordelijke hoek is de woning Bollestraat 46 gelegen, met tuin die uitkomt op de Bruggesteeweg. De woning Bruggesteeweg 289 is opgenomen in de Inventaris Onroerend Erfgoed en wordt als volgt omschreven: *“Voormalige oliefabriek van A. De Rynck, opgericht circa 1875 en stopgezet in 1974. Onderkelderd breedhuis met kern uit het vierde kwart van de 19de eeuw (zie onder meer linker zijgevel). Vier traveeën en heden twee in plaats van drie bouwlagen onder schilddak (Vlaamse pannen). Vernieuwd gevelparement uit de jaren 1930, van rode baksteen op arduinen plint, gecementeerde vensteromlijstingen. Rechthoekige muuropeningen. Typerende deuromlijsting met beglaasde smeedijzeren deur. In linker zijgevel kelderluik. Links bakstenen muurtje met pijler en aansluitende gekasseide oprit leidend naar de eigenlijke fabriek. Links van het woonhuis vijf behouden beuken in plaats van zeven onder zadeldaken (nok parallel aan de straat). Links ervan gekasseide weg, voorheen overluid. Tegen de achtergevel woonhuis, eveneens een bedrijfsgebouw waarachter vroegere machinekamer, zie typerende rondboogvensters.”* De zone van de geplande werken beperkt zich tot de westelijke helft van het terrein en heeft een oppervlakte van ca. 1863m². In deze zone bevinden zich de onderkelderde woning Bruggesteeweg 289 (175m²), de bedrijfsgebouwen, de verharding, en 2 tuinzones in het noorden en het zuidwesten.

Het plangebied is te situeren in het zuiden van Gits, nabij de grens met Beveren en Roeselare. De kern van Gits bevindt zich op ca. 2,2km ten noordwesten, die van Hooglede ca. 2,6km ten westen en die van Beveren ca. 2,4km ten zuidoosten. De voormalige landbouwgronden ter hoogte van het plangebied worden in de eerste helft van de 19de eeuw bebouwd langs de Bruggesteeweg, waarna de gebouwconfiguratie na 1850 wordt aangepast en er rond 1875 een oliefabriek wordt opgericht in het westelijke deel van het terrein. Deze blijft ca. 100 jaar in gebruik, waarbij er nog een aantal aanpassingen en uitbreidingen plaatsvinden aan de gebouwen. In het laatste kwart van de 20ste wordt de woning Bollestraat 46 gebouwd, sindsdien is het plangebied zo goed als ongewijzigd gebleven. De opeenvolgende bouwcampagnes in het westelijke deel van het terrein zullen voor een bepaalde bodemverstoring gezorgd hebben, de exacte aard daarvan is echter niet vast te stellen op basis van enkel het bureauonderzoek.

Hooglede en Gits ontwikkelden zich op een noordoost-zuidwest georiënteerde heuvelrug, een uitloper van het Plateau van Tielt. Hierdoor kent de gemeente een golvend verloop, met centraal een hogere ligging en ten zuiden en ten noorden lagere gronden. Het plangebied is te situeren onderaan de zuidflank van deze rug, op de overgang met de lagere gronden. Het westelijke deel van het terrein,

waar de werken plaatsvinden, is tamelijk vlak, het maaiveld bevindt zich hier tussen +29,20 en +29,60m TAW, met de hoogste waarden in de tuin in het noorden. Het oostelijke deel van het plangebied vertoont een geleidelijke daling naar ca. +28,20m TAW. De enige waterloop nabij het terrein is de smalle Liebeek, zo'n 130m ten westen en ten zuiden, die echter meer een perceelsgreppel is dan een volwaardige beek en verder ten oosten uitmondt in de Onledebeek. Ter hoogte van het plangebied kan een matig droge tot matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont verwacht worden.

In de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn weinig archeologische gegevens voorhanden. Ten zuiden en oosten, iets buiten de perimeter van 1km, werden op meerdere plaatsen sporen uit de Romeinse periode vastgesteld. Wat opvalt zijn de vele houtskoolmeilers, die er op duiden dat de omgeving in deze periode bebost was, maar ook sporen van bewoning uit de Romeinse tijd werden aangesneden. Daarnaast zijn in de ruimere omgeving meerdere volmiddeleeuwse en laatmiddeleeuwse sites met walgracht gekend via cartografische bronnen. Op basis van de landschappelijke gegevens is er een lage verwachting voor de aanwezigheid van in situ bewaarde steentijd artefactensites. Voor de aanwezigheid van sites met grondsporen, vooral uit de Romeinse en middeleeuwse periode, is er een gemiddelde verwachting; niet laag, maar ook niet heel hoog. Deze verwachting houdt geen rekening met de bodemverstoring die reeds veroorzaakt is door de opeenvolgende bewoning op het terrein sinds de 19de eeuw.

De geplande werken met bodemingrepen spitsen zich toe op een relatief kleine zone van ca. 1863m² in het westelijke deel van het plangebied. Het woonhuis en de fabrieksgebouwen worden gesloopt, de verharding opgebroken en de tuinen gesupprimeerd. Bij een recent milieutechnisch onderzoek werd 4 boringen uitgevoerd op het terrein. Hierbij werd bij boring P1 (tamelijk centraal binnen de werkzone) een ongewoon hoge concentratie minerale olie aangetroffen op een diepte van 1,5 tot 2,5m onder het maaiveld. Voorafgaand de werken zal de zone rond deze boringen moeten gesaneerd worden, de precieze afbakening van de saneringszone zal door bijkomende boringen en analyses worden vastgesteld. Na de sanering zal binnen de contouren van de werkzone een tankstation gebouwd worden. Centraal komt het T-vormige pompeneiland voor personenwagens en vrachtwagens te liggen, met errond de nodige verharding voor interne circulatie. De aansluiting met de Bruggesteeweg wordt aangepast aan de nieuwe invulling van het terrein en het fietspad wordt vernieuwd. Aan de randen worden groenaanplantingen voorzien, met in het oosten een groene afscherming van 2,5m hoog. In het zuidelijke deel van het terrein worden 2 ondergrondse opslagtanks (diameter 3m, lengte ca. 15m) geplaatst, hiervoor wordt er plaatselijk afgegraven tot ca. 3,5m diep. Deze tanks worden ongeveer ter hoogte van boring P1 geplaatst. In de zuidoostelijke hoek wordt een prefab technisch lokaal geplaatst. Voor de sanering en de plaatsing van de ondergrondse tanks zal plaatselijk meerdere meter diep worden uitgegraven. Voor de sloop en opbraak van de bestaande bebouwing en verharding beperken de bodemingrepen zich tot reeds verstoorde zones; wel kunnen er bij het verwijderen van diepere funderingselementen en de kelder onder de woning kleinere bijkomende bodemverstoringen optreden ten gevolge van de technische uitvoeringswijze van de ondergrondse opbraak. Voor de bouw van het tankstation moet nadien rekening worden gehouden met een algemene bodemingreep van ca. 40 à 60cm diep voor de verhardingen, verleggen fietspad en groenzones, met plaatselijk diepere ingrepen met beperkte oppervlakte voor nutsleidingen en puntfunderingen voor het pompeneiland en de prijzentotem, en dus ook voor de 2 ondergrondse opslagtanks. Al deze werken beperken zich tot de westelijke zone, het overige deel van het plangebied blijft ongewijzigd.

Op basis van het bureauonderzoek kan niet met zekerheid worden vastgesteld of er al dan niet een archeologische site aanwezig is op het plangebied. Bij de afweging voor de noodzaak voor verder vooronderzoek in het kader van de geplande werken, dienen bijkomend volgende zaken in acht worden genomen:

- De werkzone is 1863m² groot. Hiervan is zeker al 175m² diepgaand verstoord door de aanleg van de kelder onder de woning.
- De vervuiling die bij de boringen werd aangetroffen, zal resulteren in een sanering van een deelzone (oppervlakte vooralsnog onbepaald) voorafgaand de werken. Wegens de navenante gezondheidsrisico's is een voorafgaand archeologisch onderzoek op deze deelzone niet aan de orde.
- De diverse gebouwen en verhardingen die sinds eerst helft 19de eeuw op het terrein aanwezig waren, zullen voor een bepaalde vorm van bodemverstoring gezorgd.

Als deze zaken worden afgewogen tegenover de impact van de geplande werken op de bodem, dan lijkt een verder vooronderzoek op deze locatie niet aangewezen. De diepste ingrepen, zijnde de uitgravingen voor de ondergrondse opslagtanks, bevinden zich min of meer op de plek waar de sanering zal moeten gebeuren. Door de sanering en de aanwezige kelder onder de woning verkleint de voor onderzoek beschikbaar zone vermoedelijk naar minder dan 1500m². In deze relatief kleine onderzoekszone zijn in het verleden reeds diverse bodemingrepen gebeurd, waardoor de kans op verstoring van eventueel aanwezige archeologische sporen en sites groot is. Bovendien bestaat het merendeel van de geplande werken uit omgevingsaanleg (verharding, groenzones), waarvan de impact niet groter/dieper zal zijn dan de bodemingrepen die hier in het verleden reeds hebben plaatsgevonden. De kans op relevante kennisvermeerdering bij een verder vooronderzoek van een plangebied van eerder beperkte omvang en met reeds een verstoringshistoriek - in een archeologische omgeving die gekenmerkt wordt door landelijke, verspreide bewoning in de Romeinse tijd en de middeleeuwen – is gering. Omwille van bovenstaande redenen wordt dan ook geen verder vooronderzoek geadviseerd.

Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch vooronderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed¹.

¹ Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.